

STRUČNÁ HISTORIE STÁTŮ

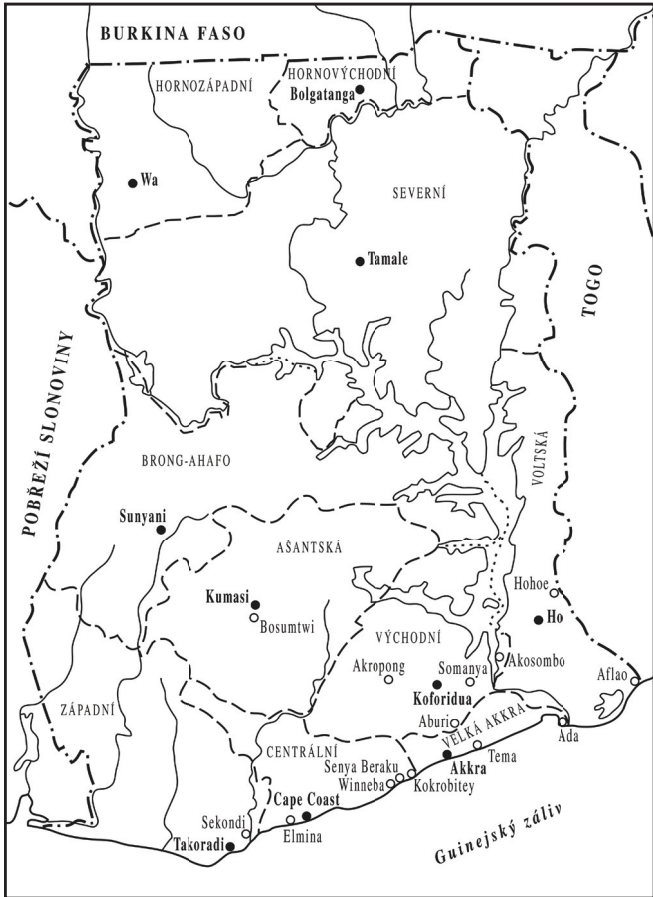
GHANA

Vladimír Klíma

S T R U Č N Á H I S T O R I E S T Á T Ů

Ghana

VLADIMÍR KLÍMA

NAKLADATELSTVÍ LIBRI, PRAHA 2003

© PhDr. Vladimír Klíma CSc., 2003

© Libri, 2003

ISBN 80-7277-156-6

Obsah

Místo úvodu	7
Nejstarší dějiny	8
Portugalci na scéně	9
Boj o Zlaté pobřeží	10
Konec obchodu s otroky	13
Cizí vzory	13
Úloha Britů	14
Kmeny na Zlatém pobřeží	16
Život domorodců	16
Víra, báje, kouzelníci	17
Cíle bílých pánů	19
Ašantská říše a její tradice	20
Anglo-fantské spojenectví	22
Směr: nepřímá vláda	23
Třenice mezi Evropany	24
Britsko-ašantský konflikt	26
Koloniální správa	30
Britové, náčelníci a prostý lid	32
Jak dál v Ašantsku?	33
Situace na severu	34
Od víry v bohy k víře v Boha	35
Zlaté pobřeží před 1. světovou válkou	37
Britský koloniální systém za 1. světové války	40
Reorganizace ozbrojených sil	40
Výsledky bojů	40
Mezi světovými válkami	42
Konsolidace administrativy	42
Rozvoj umění	43
2. světová válka a antikolonialismus	46
Zrod moderní společnosti a kultury	47
Nkrumahův nástup	49
Na cestě k samostatnosti	51
Počátek nezávislosti	52
Rizika autoritářství	54

Nástup vojáků k moci	56
Neúspěšný pokus o puč roku 1967	57
Druhá republika	59
Vojáci podruhé u moci	60
Literáti a ti druzí	60
Ekonomické těžkosti	61
Krise vojenského režimu	62
Od vojáků k civilní vládě a zase zpět	63
Třetí republika	65
Po pátém vojenském převratu	66
Ghanská zahraniční politika	67
Čtvrtá republika	69
Hospodářské problémy	70
Rawlingsovo druhé funkční období	71
Dnešní Ghana	73
Závěrem	75
Česko-ghanské vztahy	76
Základní informace pro české turisty	79
Bibliografická poznámka	82
Encyklopedické heslo	85
Důležité informace pro cesty do Ghany	91
Zastupitelské úřady	91
Jazyková první pomoc	92
Přehled vedoucích představitelů Ghany od získání nezávislosti	93

Místo úvodu

K pohledu do minulosti této vzdálené země vybízí již samotný ghanský státní znak – dvě rozkřídlené orlice podpírající čtvrcený erb. V polích erbu vidíme zkřížené zbraně, symbol mořského pobřeží, obrys hradu, který tam stojí, a strom s rovným kmenem. Nad erbem je posazena černá pěticípá hvězda a pod ním je na stuze uvedeno heslo se dvěma klíčovými pojmy: svoboda a spravedlnost, které ve zkratce postihují to, co obyvatelům v minulosti chybělo a co nejvíce potřebují i napříště.

Nejstarší dějiny

V Ghaně se zatím málo rozvinul archeologický průzkum. Dávni obyvatelé Zlatého pobřeží (angl. Gold Coast, v české literatuře také překládáno jako Zlatonosné pobřeží) používali méně trvanlivé materiály včetně dřeva, podléhající v horkém klimatu s vysokou relativní vlhkostí rychlé zkáze. Některé části země byly hustě porostlé tropickým deštným pralesem nebo byly bažinaté a málo vhodné pro trvalé obyvání. Osídlení bylo mnohem řidší a méně souvislé než dnes, kdy je většina území využívána lidmi. Středověcí obyvatelé Zlatého pobřeží příliš neaspirovali na vytváření staveb nebo uměleckých výtvorů, které by vydržely celé věky a podaly svědectví o jejich životě. Tehdejší realita je stavěla před naléhavější a aktuálnější úkoly. Často šlo doslova o pouhé přežití. Navíc složité středověké migrace vytvářely poměrně izolované komunity a teprve v novověku vznikla skutečně důležitá a mocná říše Ašantů.

Obyvatelé se soustřeďovali ve městech až mnohem později – v 19. a 20. století. Venkovské kmeny se čas od času stávaly terčem nájezdníků. Nejpohyblivější bývala pastevecká etnika. Zemědělství a příbuzná odvětví dlouho stagnovaly na nízké technické úrovni, takže kryly jen místní spotřebu. Absolutně převládal analfabetismus. Moderní historici se tak museli při rekonstrukci dějin opírat především o ústní podání nebo o kusé zprávy zaznamenané těmi, kdo do země pronikli odjinud, třeba s obchodní karavanou. Dějiny Zlatého pobřeží nemohly být proto vylíčeny dostatečně vyváženě. Po utvrzení koloniální nadvlády byly samozřejmě historií psanou vítězi. Až nezávislá Ghana se pokusila své dějiny přepsat a na místa bílých vojevůdců, guvernérů a obchodníků dosadila nečetné domorodé hrdiny.

Málo se toho ví o Guanech, které na území dnešní Ghany našly akanské a další (eweské, gaské aj.) populace, jež tam přesídlily v průběhu 12. a 13. století. Migrace zpravidla směřovaly z východu na západ (nebo od severovýchodu k jihozápadu). Nejpřitažlivější pro nové obyvatele, schopné kultivovat půdu nebo lovit ryby, bylo zřejmě pobřeží Guinejského